

K PRÁVU/POVINNOSTI PŘIZPŮBIT SE ZOK

8. 12. 2013 / Jiří Remeš / JŠK, advokátní kancelář, s.r.o.

Toto není vyloženě článek "per se", nýbrž spíše podnět k diskusi a vytříbení si názorů na jedno žhavé téma související s rekodifikací. Otázka zní, jak nejlépe vykládat § 777 odst. 5 větu první ZOK (zák. č. 90/2012 Sb., obchodních korporací). Mají dosavadní společnosti povinnost či právo se do dvou let podřídit ZOK?

Klíčové ustanovení zní: „§ 777 (5) *Obchodní korporace uvedené v odstavci 4 se mohou nejpozději do 2 let ode dne účinnosti tohoto zákona změnou svých společenských smluv podřídit tomuto zákonu jako celku. Údaj o tom zapíše obchodní korporace do obchodního rejstříku. Změna společenské smlouvy nabývá v tomto případě účinnosti až zveřejněním zápisu o podřízení se tomuto zákonu jako celku v obchodním rejstříku.*“

Problém se točí kolem slovního spojení „**mohou nejpozději**.“ Na první pohled jde možná o právní banalitu, nicméně si lze představit dva možné výklady, oba směřující k přesně opačným výsledkům. Má se ustanovení vykládat tak, že

1. dosavadní společnosti se podřídit ZOK **mohou** kdykoliv, nejpozději však do dvou let. Po uplynutí této doby tato možnost zaniká; nebo
2. dosavadní společnosti se do dvou let podřídit **musí**. Po této době má soud povinnost vyzvat společnost k doplnění stanov, poté ji může až zrušit podle § 777 odst. 1 pro porušení kogentní normy ZOK?

Ad1) Pro tuto možnost hovoří, kromě běžného významu slova „může“, také legislativní vývoj. Vládní návrh ZOK v § 786 odst. 4 zněl takto: „*Společnost nebo družstvo se mohou změnou svých společenských smluv podřídit tomuto zákonu jako celku; tím není dotčen odst.1[1].*“

Tato dikce nečiní žádné potíže. Dosavadní společnosti se mohou kdykoliv podřídit ZOK, ale také nemusí; do šesti měsíců se musejí podřídit pouze kogentním ustanovení ustanovení zákona.

Nejasnost do věci (opět) zavedl až Ústavně právní výbor tím, že dikci změnil do současné podoby, přičemž se jeví jako pravděpodobnější, že původní neomezenou možnost pouze omezil dvouletou lhůtou od účinnosti předpisu.

Pro závěr o pouhé možnosti podřídit se ZOK hovoří také stanovisko dostupné z oficiálních stránek Ministerstva spravedlnosti:

„Aby nedocházelo ke konfliktu staré a nové právní úpravy, dává ZOK obchodním korporacím možnost, aby do dvou let od nabytí účinnosti rozhodly, že se plně podřizují nové právní úpravě (tzv. opt-in). V takovém případě již ustanovení dosavadního ObchZ na obchodní korporace bezprostředně dopadat nebudou.“

Nutno dodat, že ani stanovisko není zcela jednoznačné a také ho lze vykládat ve dvou směrech, tedy že stávající společnosti mají buď možnost se přizpůsobit (resp. nepřizpůsobit), nebo možnost pouze rozhodnout, kdy během dvou let se stávající úpravě přizpůsobí. Jednoznačné by bylo znění „Jednoznačné by bylo znění „... rozhodly, **zda se plně podřizují**...“ Stanovisko nicméně vyznívá ve prospěch první možnosti s tím, že tato možnost trvá dva roky.

Odpovídalo by tomu také běžné čtení zákona, případně zavedený smysl slovního spojení. Odvolání můžu také podat nejpozději do patnácti dnů, vytknout vady můžu také nejpozději do šesti měsíců atp.

Pokud by platil tento závěr, pak by jednoznačná dikce měla znít zhruba takto: „... *Obchodní korporace ... se mohou, nejpozději však do dvou let ode dne účinnosti tohoto zákona, ... podřídit tomuto zákonu jako celku.*“

Takové řešení pochyby nevyvolává. Přijmeme-li tedy první výkladovou variantu, pak § 777 odst. 5 v naznačeném duchu také čteme.

Ad 2) Naproti tomu dikce „mohou nejpozději“ může mnohým evokovat nikoli právo, ale povinnost. Dosavadní společnosti se přizpůsobit sice můžou, ale nejpozději do dvou let v tom směru, že společnosti mohou pouze určit, kdy jim to v rozsahu dvou let vyhovuje. Daňové přiznání mohou také podat do určitého data atp.

Pro tento závěr by svědčil legitimní účel v tom, že je ve veřejném zájmu, aby zde navěky nepodnikaly společnosti podle dosavadních předpisů. Jen stěží budeme hledat odůvodnění pro to, aby se dosavadní společnosti nemohly např. po třech letech přizpůsobit ZOK, pro to není rozumný důvod. Pokud už mají společnosti povinnost vyhovět kogentním ustanovení ZOK, kterých je v zákoně většina (i v podobě dovolujících kogentních norem), proč by už se nemohly v budoucnu podřídit zákonu jako celku?

Přihlédnout musíme také k tomu, že přijetím první výkladové varianty by se neúměrně zatěžovali případní budoucí společníci. Společnost by po dvou letech prakticky navěky existovala ve zvláštním kombinovaném režimu, kdy podniká podle ObchZ, ale doplněným kogentními ZOK, což může být často vyvolávat výkladové a jiné potíže. Noví společníci nebudou mít možnost vztahy zpřehlednit a podřídit novému zákonu, všechny úpravy vztahů by podléhaly neplatným předpisům. Také by se tím významně snižovala efektivita ZOK, pokud by se jí společnosti nejenže nemusely, ale ani nemohly řídit. Takové řešení je takřka nesmyslné až absurdní.

Jednoznačná dikce by zněla asi takto: „*Obchodní korporace se ... musí nejpozději do dvou let ode dne účinnosti tohoto zákona ... podřídit tomuto zákonu jako celku.*“

Upřímně si nejsem zcela jistý žádnou z variant. Jazykově vyplývá spíše první možnost, pak ale nevím, jaký je za tím „rationale.“ Chtěl tím zákonodárce popohnat dosavadní společnosti, aby s přijetím ZOK příliš neotálely? Skutečně se ptám „Cui bono.“

Největší problém možná není ani tak to, zda se společnosti musí nebo mohou podřídit ZOK do dvou let, ale že není tak důležitá věc normována jednoznačně. Cynik by Ústavně právnímu výboru za přijaté řešení přislovecně „poděkoval.“ Proto všechny ctěné čtenáře vyzývám, aby se podělili o svůj náhled na situaci. Myslím, že mnoha (nejen) právníkům pomůže, když bude předestřeno co nejvíce argumentů pro jednu nebo druhou variantu. Uvítám i jiné výkladové varianty a kritiku vlastního článku.

1. znění odst. 1 bylo totožné

Autor: Jiří Remeš

Diskuze

[1] ONDŘEJ KRTIČKA / 14. 1. 2014 / Z DŮVODOVÉ ZPRÁVY K ZOK

Zákon pak dává možnost, aby se společnosti podřídily tomuto zákonu vlastním rozhodnutím, ovšem musí tak učinit un block, nikoliv pouze selektivním částem. Společnosti a družstva tak mají možnost buď v oblasti dispositivních norem setrvat v původních pravidlech nebo se podřídit zcela novému zákonu.

Reagovali: [2] 0 0

[2] MILAN FILÍPEK / 21. 2. 2014 / REAKCE NA: [1] / RE: Z DŮVODOVÉ ZPRÁVY K ZOK

Obchodní korporace musí do šesti měsíců od nabytí účinnosti ZOK přizpůsobit svoji společenskou smouvu/stanovy tak, aby byla v souladu s donucujícími ustanoveními zákona. Pokud to neudělá, v krajním případě hrozí zrušení korporace.

Ustanovení § 777 odst. 5 ZOK nevykládám tak, že se obchodní korporace MUSÍ do dvou let přizpůsobit ZOK, ale že se musí do této lhůty rozhodnout, zda bude fungovat v režimu opt-inu, tedy generálního podřízení se ZOK, nebo po uplynutí lhůty dvou let od účinnosti zákona bude fungovat v kombinovaném režimu ObchZ a ZOK (práva a povinnosti společníků se budou řídit ObchZ a v ostatním se korporace bude řídit ZOK).

Jinak řečeno, ustanovení § 777 odst. 5 ZOK směřuje k tomu, zda si obchodní korporace i pro období po uplynutí dvou let od účinnosti ZOK přeje zachovat stav, kdy se práva a povinnosti společníků řídí ObchZ (viz § 777 odst. 4). Pokud si to korporace nepřeje, musí do dvou let od účinnosti ZOK zvolit opt-in, později už tuto dle mé interpretace možnost nemá.

Přestože si myslím, že výše uvedený výklad je metodologicky korektní, smysl takové právní úpravy mně bohužel uniká. Osobně bych se určitě přimlouval za to, aby v právním řádu nevznikaly jakési ostrůvky aplikace starého práva a aby se tedy maximum právních vztahů řídilo právem novým. Tvůrci rekodifikace ovšem v mnoha případech šli proti směru této mé preference; nejen v § 777 odst. 5 ZOK, ale také v tom, že „staré smlouvy“ se řídí „starým právem“ (až na nájemní). Jednu dualitu (obchodní vs občanské závazky), tak nahradila druhá obrovská dualita a dvojkoľejnost.

Reagovali: [3] Jiří Remeš 0 0

[3] JIŘÍ REMEŠ / 24. 2. 2014 / REAKCE NA: [2] / RE: Z DŮVODOVÉ ZPRÁVY K ZOK

Z příspěvku mi vyplývá také, že je pravděpodobnější výklad pro to, že se společnosti pouze mohou, bez sankce, rozhodnout pro opt-in, pak se možnost uzavře. Vzhledem k tomu, že jde o výtvar až Ústavněprávního výboru, je možné „racionálně“ přičíst nejspíš „lobbying.“ Mluví o tom v úvozovkách a s povzdechem, neboť mám až pocit, že některé „struktury“ měly zájem zanechat věci pokud možno při starém.

Reagovali: [4] 0 0

[4] DAVID KRAMNÝ / 25. 2. 2014 / REAKCE NA: [3] JIŘÍ REMEŠ / RE: Z DŮVODOVÉ ZPRÁVY K ZOK

K diskusi na téma ustanovení § 777 odst. 5 ZOK bych doplnil ještě jeden pohled. Z přednášky doktora Čecha jsem si odnesl, že i přes ustanovení § 777 odst. 4 ZOK se na společnosti vzniklé před 1.1.2014 bude ZOK ve velké míře aplikovat i bez OPT IN, neboť § 777 odst. 4 ZOK znamená aplikaci obchodního zákoníku, pouze pokud jde o ustanovení upravující práva a povinnosti společníků v užším slova smyslu (a samozřejmě za předpokladu, že nejsou v rozporu s kogentními normami ZOK). V této souvislosti nevidím nic, co by bránilo, aby si společníci, jejichž práva a povinnosti se v důsledku § 777 odst. 4 ZOK řídí ustanoveními obchodního zákoníku, tato práva a povinnosti úpravou společenské smlouvy upravili dle příslušných ustanovení ZOK, aniž by se však společnost musela dle § 777 odst. 5 ZOK podříditi zákonu o obchodních korporacích jako celku. V komentáři k ustanovení § 777 odst. 4, 5 ZOK jsem však narazil na názor, že pokud se společnost kompletně nepodřídila ZOK, nemůže využít výhod vyplývajících ze ZOK a některá práva a povinnosti společníků upravit dle příslušné dispoziční normy ZOK. Takový závěr však v ustanovení § 777 odst. 5 ZOK nečtu.

Reagovali: [5] Jiří Remeš 0 0

[5] JIŘÍ REMEŠ / 25. 2. 2014 / REAKCE NA: [4] / RE: Z DŮVODOVÉ ZPRÁVY K ZOK

„Zákaz vyzobávání“ plyne z důvodové zprávy (cit. v komentáři č. 1) a také z povahy věci či teleologie. Pokud by si s.r.o. mohla snížit základní kapitál na jednu korunu a ponechat slabou odpovědnost osob podle ObchZ, pak by se rozpadla celá koncepce, na které je ZOK postaven. Podle mého taky u dosavadních s.r.o. stále platí zákaz řetězení podle § 105 odst. 2 ObchZ, se stejnou logikou. Ale v tomhle jsem v menšině a uznávám, že lze uvést dobré protiargumenty.

0 0